

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO

14 päivänä joulukuuta 2000 *

Yhdistetyissä asioissa C-300/98 ja C-392/98,

jotka Arrondissementsrechtbank 's-Gravenhage (Alankomaat) (C-300/98) ja Hoge Raad der Nederlanden (Alankomaat) (C-392/98) ovat saattaneet EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäviksi saadakseen näissä kansallisissa tuomioistuimissa vireillä olevissa asioissa

Parfums Christian Dior SA

vastaan

Tuk Consultancy BV (C-300/98)

Assco Gerüste GmbH,

Rob van Dijk, joka toimii toiminimellä ”Assco Holland Steigers Plettac Nederland”,

vastaan

Wilhelm Layher GmbH & Co. KG,

Layher BV (C-392/98),

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

ennakkoratkaisun Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen liitteessä 1 C olevan teollis- ja tekijänoikeuksien kauppiaan liittyvistä näkökohdista tehdyn sopimuksen, joka on hyväksytty yhteisön puolesta yhteisön toimivaltaan kuuluvien asioiden osalta 22 päivänä joulukuuta 1994 tehdyllä neuvoston päätöksellä 94/800/EY (EYVL L 336, s. 1), 50 artiklan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat C. Gulmann, A. La Pergola, M. Wathelet ja V. Skouris sekä tuomarit D. A. O. Edward (esittelevä tuomari), J.-P. Puissochet, P. Jann, L. Sevón, R. Schintgen ja F. Macken,

julkisasiamies: G. Cosmas,

kirjaaja: apulaiskirjaaja H. von Holstein,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Tuk Consultancy BV, edustajinaan asianajajat K. T. M. Stöpetie ja M. van Empel, Amsterdam (C-300/98),

— Assco Gerüste GmbH ja Van Dijk, edustajanaan asianajaja G. van der Wal, Bryssel (C-392/98),

— Alankomaiden hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön eurooppaoikeuden yksikön päällikkö M. A. Fierstra (C-392/98),

- Ranskan hallitus, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston jaostopäällikkö K. Rispal-Bellanger ja saman osaston ulkoasiainsihtööri S. Seam (C-392/98),

- Portugalin hallitus, asiamiehinään ulkoasiainministeriön Euroopan yhteisöjen asioiden yleisen osaston oikeudellisen yksikön johtaja L. I. Fernandes sekä kansainvälisten taloussuhteiden yleisen osaston apulaispäällikkö T. Moreira ja saman osaston lakimies J. Palma (C-300/98),

- Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään Assistant Treasury Solicitor J. E. Collins, avustajanaan barrister D. Anderson (C-300/98) ja barrister M. Hoskins (C-392/98),

- Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään oikeudelliset neuvonantajat J. Huber ja G. Houttuin (C-300/98 ja C-392/98),

- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellinen neuvonantaja P. J. Kuijper (C-300/98 ja C-392/98),

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Assco Gerüste GmbH:n ja Van Dijk:n, edustajinaan asianajajat G. van der Wal ja G. A. Zonnekeyn, Bryssel, Alankomaiden hallituksen, asiamiehenään M. A. Fierstra, Tanskan hallituksen, asiamiehenään ulkoasiainministeriön osastopäällikkö J. Molde, Espanjan hallituksen, asiamiehenään valtionasiamies N. Díaz Abad, Ranskan hallituksen, asiamiehenään S. Seam, Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen, asiamiehenään J. E. Collins, avustajanaan

M. Hoskins, neuvoston, asiamiehenään G. Houttuin, ja komission, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies H. van Vliet, 23.5.2000 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 11.7.2000 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Arrondissementsrechtbank 's-Gravenhage on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 25.6.1998 tekemällään välipäätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 29.7.1998 (C-300/98), ennakkoratkaisukysymyksen EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 234 artikla) nojalla, ja Hoge Raad der Nederlanden on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 30.10.1998 tekemällään välipäätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 5.11.1998 (C-392/98), kolme ennakkoratkaisukysymystä saman 177 artiklan nojalla Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen liitteessä 1 C olevan teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehdyn sopimuksen (jäljempänä TRIPS-sopimus), joka on hyväksytty yhteisön puolesta yhteisön toimivaltaan kuuluvien asioiden osalta 22 päivänä joulukuuta 1994 tehdyllä neuvoston päätöksellä 94/800/EY (EYVL L 336, s. 1), 50 artiklan tulokinnasta.
- 2 Asian C-300/98 osalta ennakkoratkaisukysymys on esitetty Parfums Christian Dior SA:n (jäljempänä Dior) ja Tuk Consultancy BV:n (jäljempänä Tuk) välisessä riita-asiassa.

- 3 Asian C-398/98 osalta ennakkoratkaisukysymykset on esitetty riita-asiassa, jossa kantajina ovat yritys Assco Gerüste GmbH ja Van Dijk (jäljempänä Assco) ja vastaajina ovat Wilhelm Layher GmbH & Co. KG (jäljempänä Saksan Layher) sekä tämän tytäryhtiö Layher BV (jäljempänä Alankomaiden Layher).

Asiaa koskevat säännökset

- 4 Päätöksen 94/800/EY johdanto-osan 11 perustekappale kuuluu seuraavasti:

”Maailman kauppajärjestön perustamissopimukseen liitteinen ei voi vedota suoraan yhteisön ja jäsenvaltioiden tuomioistuimissa.”

- 5 Saman päätöksen 1 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa määrätään seuraavaa:

”Hyväksytään Euroopan yhteisön puolesta seuraavat monenväliset sopimukset ja säädökset siltä osin kuin ne kuuluvat yhteisön toimivaltaan:

— Maailman kauppajärjestön perustamissopimus ja sen liitteissä 1, 2, ja 3 olevat sopimukset.”

6 TRIPS-sopimuksen 50 artikla kuuluu seuraavasti:

”1. Oikeusviranomaisilla tulee olla oikeus määrätä nopeista ja tehokkaista turvaamistoimenpiteistä,

- a) joilla estetään niiden tuomiopiirissä teollis- tai tekijänoikeuden loukkaaminen ja erityisesti maahantuotujen tavaroiden pääsy markkinoille tulliselvityksen jälkeen;

- b) jotka tähtäävät olennaisen todistusaineiston turvaamiseen, milloin rikkomusta on aiheutta epäillä.

2. Oikeusviranomaisilla tulee olla oikeus päättää turvaamistoimenpiteistä toista osapuolta kuulemattakin, milloin se katsotaan perustelluksi, erityisesti jos viivytys todennäköisesti aiheuttaisi korvaamatonta vahinkoa oikeudenhaltijalle, tai milloin on ilmeinen todistusaineiston hävittämisen vaara.

3. Oikeusviranomaisilla tulee olla oikeus vaatia hakijaa esittämään mitä tahansa kohtuullisella vaivalla saatavaa todistusaineistoa voidakseen riittävästi vakuuttua siitä, että hakija on oikeudenhaltija ja että hänen oikeuttaan loukataan tai että sellainen loukkaus on toteutumaisillaan, ja määrätä hakija asettamaan riittävä vakuus, joka suojaa vastaajaa ja estää väärinkäytöksen.

4. Mikäli turvaamistoimiin on ryhdytty toista osapuolta kuulematta, tälle pitää ilmoittaa asiasta viipymättä ja viimeistään välittömästi toimenpiteisiin ryhtymisen jälkeen. Asian uudelleen käsittely, johon liittyy oikeus tulla kuulluksi, tulee järjestää vastaajan pyynnöstä kohtuullisessa ajassa toimenpiteistä ilmoittamisen jälkeen sen ratkaisemiseksi, onko turvaamistointa muutettava taikka onko se kumottava tai pidettävä voimassa.

5. Viranomainen, joka panee turvaamistoimenpiteen täytäntöön, voi vaatia hakijaa antamaan muita tietoja, jotka ovat välttämättömiä toimenpiteen kohteena olevien tavaroiden tunnistamiseksi.

6. Jollei 4 kohdasta muuta johdu, tulee 1 ja 2 kohdassa tarkoitettut toimenpiteet vastaajan vaatimuksesta kumota tai niiden vaikutukset muuten poistaa, jos pääasia ei ole pantu vireille kohtuullisessa määräajassa, jonka pituuden toimenpiteestä määräävä oikeusviranomainen päättää, jos jäsenen lainsäädäntö niin sallii tai, jos tuomioistuimella ei ole sellaista määräysvaltaa, määräaika ei saa olla yli 20 työpäivää tai 31 kalenteripäivää riippuen siitä, kumpi niistä on pidempi.

— — .”

7 Yhteisön ja jäsenvaltioiden edustajat allekirjoittivat 15.4.1994 Marrakeshissa (Marokko) Uruguayn kierroksen monenvälisten kauppaneuvottelujen tuloksia koskevan päätösasiakirjan ja WTO:n perustamissopimuksen sen syntymistä koskevin varauksin.

8 Alankomaissa tuotteiden orjallista jäljittelyä vastaan saatiin 1.1.1975 saakka suojaa erityisesti sopimuksenulkoista eli deliktiperusteista vastuuta koskevien

yleisten säännösten nojalla, ja tällainen säännös oli muun muassa Burgerlijk Wetboekin (jäljempänä siviililaki) 1401 §, joka korvattiin 1.1.1992 siviililain 6 osan 162 §:llä (jäljempänä siviililain 6 osan 162 §).

9 Siviililain 1401 § kuului 1.1.1992 saakka seuraavasti:

”Jos oikeudenvastaisesta teosta aiheutuu jollekin toiselle vahinkoa, vahingon tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheuttanut henkilö on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingon.”

10 Siviililain 6 osan 162 § on tämän asian kannalta olennaisilta osiltaan kuulunut 1.1.1992 alkaen seuraavasti:

”1. Jos henkilö tekee toiseen henkilöön kohdistuvan oikeudenvastaisen teon, joka voidaan lukea hänen syykseen, hänen on korvattava tälle toiselle henkilölle teostaan aiheutuva vahinko.

2. Oikeudenvastaisina tekoina pidetään kaikenlaista oikeuden loukkaamista sekä tekoja tai laiminlyöntejä, jotka ovat vastoin lakiin perustuvaa velvollisuutta taikka kirjoittamatonta, tapaoikeudellista normia, jollei näille teoille ole oikeuttamisperustetta.

3. Oikeudenvastainen teko luetaan tekijänsä syyksi, jos hän on sen tahallisesti tai tuottamuksellisesti tehnyt tai jos hän vastaa teosta lain tai tapaoikeuden perusteella.”

- 11 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvorderingin (Alankomaiden siviiliprosessilaki; jäljempänä siviiliprosessilaki) 289 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Asioissa, joissa asianosaisten etujen turvaamiseksi on asian kiireellisyyden vuoksi tarpeen ryhtyä viipymättä väliaikaisiin toimenpiteisiin, näitä toimenpiteitä koskeva vaatimus voidaan esittää istunnossa, jonka tuomioistuimen puheenjohtaja järjestää tätä tarkoitusta varten määräämäänään arkipäivänä.”

- 12 Siviiliprosessilain 290 §:n 2 momentissa säädetään, että asianosaiset voivat tulla saapuville istuntoon, jossa tuomioistuimen puheenjohtaja käsittelee väliaikaismääräysten antamista. Väliaikaismääräystä hakevaa asianosaista täytyy istunnossa edustaa asianajaja, kun taas vastapuoli voi esiintyä henkilökohtaisesti tai valtuuttaa asianajajan asiamieheksen.
- 13 Siviiliprosessilain 292 §:n mukaan kyseiset väliaikaismääräykset eivät vaikuta pääasiassa annettavaan ratkaisuun.
- 14 Siviiliprosessilain 295 §:n mukaan väliaikaismääräyksestä saadaan valittaa Gerechthofiin kahden viikon kuluessa määräyksen antamisesta.

Pääasian tosiseikat

Asia C-300/98

- 15 Dior on muun muassa Benelux-aluetta koskevien kansainvälisten rekisteröintien perusteella hajuvesituotteissa käytettävien tavaramerkkien Tendre Poison, Eau

Sauvage ja Dolce Vita (jäljempänä Diorin tavaramerkit) haltija. Dior myy tuotteitaan Euroopan yhteisössä suljetun selektiivisen jakelujärjestelmän kautta, ja sen tuotteilla on arvokas ja ylellinen imago.

16 Tuk on myynyt ja toimittanut Diorin tavaramerkeillä varustettuja tuotteita muun muassa Digros BV:lle, jonka kotipaikka on Hoofddorp (Alankomaat).

17 Dior väittää pääasiassa, että Tuk on loukannut sen tavaramerkkioikeuksia myymällä Diorin tavaramerkeillä varustettuja hajuvesiä, koska kyseisiä hajuvesiä ei ollut saatettu markkinoille Euroopan talousalueeseen kuuluvissa maissa (jäljempänä ETA-maat) Diorin toimesta tai suostumuksella.

18 Vaikka Tuk on pääasian oikeudenkäynnissä osoittanut hankkineensa osan kyseisistä tuotteista Alankomaista eli Euroopan talousalueelta, osa tämän Digros BV:lle toimittamista hajuvesistä vaikuttaa olevan peräisin ETA-maiden ulkopuolelta.

19 Koska Arrondissementsrechtbank 's-Gravenhage katsoi, että pääasian oikeudenkäynnissä oli tullut esille kysymys Alankomaissa 1.1.1996 voimaantulleen TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 6 kohdan välittömästä oikeusvaikutuksesta, se on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkokysymyksen:

”Onko TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 6 kohtaa tulkittava niin, että sillä on välitön oikeusvaikutus siinä mielessä, että tästä määräyksestä johtuvat siinä tarkoitetut oikeudelliset seuraukset myös siinä tapauksessa, ettei kansalliseen oikeuteen sisälly tätä sopimusmääräystä vastaavaa oikeussääntöä?”

Asia C-392/98

- 20 Saksan Layher suunnittelee ja valmistaa muun muassa niin sanottuja Allroundsteiger-rakennustelineitä. Alankomaiden Layher on Saksan Layherin tytäryhtiö, jolla on yksinoikeus tuoda Allroundsteiger-telineitä Alankomaihin.
- 21 Saksan Layher oli saanut patentin tuotteelleen sekä Saksassa että Alankomaissa. Saksassa myönnetty patentti lakkasi 16.10.1994, ja Alankomaissa myönnetty patentti lakkasi 7.8.1995.
- 22 Assco Gerüste GmbH valmistaa Assco Rondosteigerin nimellä tunnettuja rakennustelineitä. Kyseinen tuote on kokoamis- ja liitosjärjestelmältään samanlainen kuin Saksan Layherin Allroundsteiger, ja Alankomaissa tuotetta myy toiminimeä Assco Holland Steigers Plettac Nederland käyttävä yksityishenkilö van Dijk.
- 23 Saksan Layher ja Alankomaiden Layher jättivät 14.3.1996 hakemuksen Rechtbank te Utrechtin (Alankomaat) presidentille vaatien kyseistä tuomioistuinta kieltämään väliaikais määräyksellä Asscoa tuomasta Alankomaihin sekä myymästä, tarjoamasta myytäväksi ja pitämästä millään muullakaan tavoin kaupan Assco Rondosteigeriä, sellaisena kuin sitä tuolloin valmistettiin.
- 24 Saksan Layher ja Alankomaiden Layher perustelivat hakemustaan sillä, että Assco toimi oikeudenvastaisesti näitä vastaan myymällä telinetyyppejä, joka oli Allroundsteiger-telineen orjallinen jäljitelmä. Edellä 10 ja 11 kohdassa esitettyihin Alankomaiden lainsäädännön yleisiin säännöksiin voidaan vedota teollismallin oikeudenvastaisen jäljittelyn kieltämiseksi.

- 25 Rechtbank te Utrechtin presidentti hyväksyi tämän vaatimuksen. Hän totesi myös TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 6 kohdassa mainitun määräajan olevan vuoden pituinen.
- 26 Assco haki muutosta tähän väliaikaismääräykseen Gerechtshof te Amsterdamissa (Alankomaat). Gerechtshof pysytti olennaisilta osiltaan väliaikaismääräyksen ja muutti ainoastaan kohtaa, jossa vahvistettiin TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 6 kohdassa tarkoitettun määräajan pituus.
- 27 Assco valitti tuomiosta Hoge Raad der Nederlandeniin, joka on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja pyytää yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua seuraaviin kysymyksiin:
- ”1) Onko yhteisöjen tuomioistuin toimivaltainen tulkitsemaan TRIPS-sopimuksen 50 artiklaa myös siltä osin kuin kyseisessä artiklassa oleva määräys ei koske turvaamistoimenpiteitä, joilla estetään tavaramerkistä johtuvan oikeuden rikkominen?
- 2) Onko TRIPS-sopimuksen 50 artiklalla ja erityisesti kyseisen artiklan 6 kohdalla välitön oikeusvaikutus?
- 3) Jos teollismallin jäljittely voidaan kansallisen oikeuden mukaan riitauttaa sopimusenulloista vastuuta ja erityisesti vilpillistä kilpailua koskevien sääntöjen perusteella, onko tätä kautta asianomaiselle myönnettävää suojaa pidettävä TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna ’teollis- ja tekijänoikeutena’?”

- 28 Ennakkoratkaisupyynnöt esittäneet kaksi tuomioistuinta ovat näin olleen tuoneet esiin kolme kysymystä, jotka koskevat:
- yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa tulkita TRIPS-sopimuksen 50 artiklaa ja tämän toimivallan käytön edellytyksiä (asian C-392/98 ensimmäinen kysymys)
 - TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 6 kohdan mahdollista välitöntä oikeusvaikutusta (asian C-300/98 ainoa kysymys ja asian C-392/98 toinen kysymys) ja
 - TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 1 kohtaan sisältyvän ilmaisun ”teollis- tai tekijänoikeus” tulkintaa (asian C-392/98 kolmas kysymys).

Ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottaminen asiassa C-300/98

- 29 Neuvosto ja komissio, joita on suullisessa käsittelyssä tukenut Alankomaiden hallitus, ovat väittäneet, että asian C-300/98 tutkittavaksi ottamisen edellytykset eivät täyty, koska välipäätöksestä ei käy ilmi, minkä tähden vastaus esitettyyn kysymykseen on ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen myöhemmän ratkaisun kannalta tarpeen.
- 30 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyttä tuomioistuinta on pääasian oikeudenkäynnissä vaadittu antamaan väliaikais määräys kansallisen lainsäädännön mukaisesti, ja se on asiaa tarkastellessaan todennut TRIPS-sopimuksen

50 artiklan 6 kohdan sisältävän tiettyjä turvaamistoimien kestoja koskevia rajoituksia, joita ei ole väliaikaismääräyksiä koskevissa kansallisissa säännöksissä. Kyseinen tuomioistuin pyrkii näin ollen selvittämään, onko sen näissä olosuhteissa asiaa ratkaistessaan noudatettava TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 6 kohdan mukaisia rajoituksia. Sen esittämä kysymys on itse asiassa asiasisällöltään sama kuin asian C-392/98 toinen kysymys, jonka osalta tutkittavaksi ottamisen edellytysten täyttymistä ei ole kiistetty.

- 31 Näissä kahdessa asiassa esitettyihin kysymyksiin on näin ollen aiheellista vastata. Kysymyksiä on syytä tarkastella tämän tuomion 28 kohdassa esitetystä järjestyksessä.

Yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta tulkita TRIPS-sopimuksen 50 artiklaa

- 32 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pyrkii asiassa C-392/98 esittämällään ensimmäisellä kysymyksellä selvittämään, sovelletaanko yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-53/96, Hermès, 16.6.1998 antamaa tuomiota (Kok. 1998, s. I-3603), joka koskee yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa tulkita TRIPS-sopimuksen 50 artiklaa, yksinomaan tavaramerkkioikeutta koskeviin tilanteisiin.
- 33 Yhteisö ja sen jäsenvaltiot ovat tehneet WTO:n perustamissopimuksen liitteenä 1 C olevan TRIPS-sopimuksen jakamansa toimivallan nojalla (ks. 15.11.1994 annettu lausunto 1/94, Kok. 1994 s. I-5267, 105 kohta). Perustamissopimuksen ja erityisesti sen 177 artiklan mukaisesti vireille saatetussa asiassa yhteisöjen tuomioistuin on näin ollen toimivaltainen määrittelemään veloitteet, joihin yhteisö on tältä osin sitoutunut, ja tulkitsemaan tätä varten TRIPS-sopimuksen määräyksiä.
- 34 Yhteisöjen tuomioistuimella on tarkemmin sanottuna toimivalta tulkita TRIPS-sopimuksen 50 artiklaa voidakseen vastata jäsenvaltioiden lainkäyttöelinten tarpeisiin, kun nämä soveltavat kansallisia menettelysääntöjä sellaisten väli-

aikaisten toimenpiteiden määräämiseksi, joilla suojataan TRIPS-sopimuksen soveltamisalaan kuuluvasta yhteisön lainsäädännöstä johtuvia oikeuksia (em. asia Hermès, tuomion 28 ja 29 kohta).

- 35 Lisäksi myös silloin, kun TRIPS-sopimuksen 50 artiklan kaltaista määräystä voidaan soveltaa sekä kansallisen oikeuden piiriin kuuluviin tilanteisiin että yhteisön oikeuden piiriin kuuluviin tilanteisiin, kuten tavaramerkkeihin liittyvissä tilanteissa, yhteisöjen tuomioistuin on toimivaltainen tulkitsemaan määräystä, jotta vältettäisiin myöhemmät tulkintaerot (em. asia Hermès, tuomion 32 ja 33 kohta).
- 36 Tässä yhteydessä on syytä korostaa, että jäsenvaltioilla ja yhteisön toimielimillä on velvollisuus tiiviiseen yhteistyöhön täyttäessään niitä sitoumuksiaan, jotka ne ovat ottaneet täyttääkseen WTO-sopimusta ja siis myös TRIPS-sopimusta koskevan, jakamansa sopimuksentekovallan nojalla (ks. vastaavasti em. lausunto 1/84, 108 kohta).
- 37 Koska TRIPS-sopimuksen 50 artikla on menettelysääntö, jota on tarkoitus soveltaa samalla tavalla kaikissa sen soveltamisalaan kuuluvissa tilanteissa ja joka on sovellettavissa niin kansallisen kuin yhteisön oikeuden piiriin kuuluviin tilanteisiin, tämä yhteistyövelvollisuus edellyttää sekä käytännön että oikeudellisista syistä, että jäsenvaltioiden ja yhteisön tuomioistuimet soveltavat kyseistä menettelysääntöä yhdenmukaisella tavalla.
- 38 Kuitenkin vain yhteisöjen tuomioistuin on siinä asemassa, että se voi varmistaa tällaisen yhdenmukaisen tulkinnan toimien tältä osin yhteistyössä jäsenvaltioiden tuomioistuinten kanssa perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti.

39 Yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta tulkita TRIPS-sopimuksen 50 artiklaa ei siten rajoitu koskemaan pelkästään tavaramerkkioikeuteen liittyviä tilanteita.

40 Näin ollen asiassa C-392/98 esitettyyn ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että yhteisöjen tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu perustamissopimuksen ja erityisesti sen 177 artiklan nojalla, on toimivaltainen tulkitsemaan TRIPS-sopimuksen 50 artiklaa, kun jäsenvaltioiden lainkäyttöelimet päättävät turvaamistoimista sellaisten teollis- ja tekijänoikeuksien suojaamiseksi, jotka kuuluvat TRIPS-sopimuksen soveltamisalaan.

TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 6 kohdan välitön oikeusvaikutus

41 Asiassa C-392/98 toisena esitetyn ja asiassa C-300/98 ainoana esitetyn kysymyksen avulla ennakkoratkaisupyynnöt esittäneet tuomioistuimet pyrkivät selvittämään lähinnä, ovatko, ja jos, niin missä määrin, TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 6 kohdan menettelylliset vaatimukset osa yhteisön oikeutta siten, että kansallisten tuomioistuinten odotetaan toimivan niiden mukaisesti joko asianosaisten pyynnöstä tai viran puolesta.

42 Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisön ja kolmansien maiden välisessä sopimuksessa olevan määräyksen on katsottava olevan välittömästi sovellettavissa, kun se sanamuotonsa sekä sopimuksen tarkoituksen ja luonteen perusteella sisältää selkeän, täsmällisen ja ehdottoman velvoitteen, jonka täytäntöönpano tai oikeusvaikutusten syntyminen ei edellytä muita toimenpiteitä (ks. mm. asia 12/86, Demirel, tuomio 30.9.1987, Kok. 1987, s. 3719, 14 kohta ja asia C-162/96, Racke, tuomio 16.6.1998, Kok. 1998, s. I-3655, 31 kohta).

- 43 Yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, että WTO-sopimukset eivät luonteensa ja rakenteensa vuoksi periaatteessa kuulu niihin normeihin, joihin nähden yhteisöjen tuomioistuin valvoo yhteisön toimielinten toimenpiteiden lainmukaisuutta EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan ensimmäisen kohdan (josta on muutettuna tullut EY 230 artiklan ensimmäinen kohta) nojalla (ks. asia C-149/96, Portugali v. neuvosto, tuomio 23.11.1999, Kok. 1999, s. I-8395, 47 kohta).
- 44 Samoista syistä, jotka yhteisöjen tuomioistuin on esittänyt edellä mainitussa asiassa Portugali vastaan neuvosto antamansa tuomion 42—46 kohdassa, yksityisillä ei ole WTO:n perustamissopimuksen liitteenä olevan TRIPS-sopimuksen määräysten perusteella sellaisia oikeuksia, joihin nämä voisivat suoraan vedota tuomioistuimessa yhteisön oikeuden nojalla.
- 45 Vaikka TRIPS-sopimuksen määräyksillä ei tässä mielessä ole välitöntä oikeusvaikutusta, tämä ei kuitenkaan ratkaise täysin ennakkoratkaisupyynnöt esittäneiden tuomioistuinten esille tuomaa ongelmaa.
- 46 TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 6 kohta on nimittäin menettelysääntö, jota yhteisön tuomioistuinten ja kansallisten tuomioistuinten on tarkoitus soveltaa niin yhteisön kuin jäsenvaltioidenkin täyttääkseen ottamien velvollisuuksien perusteella.
- 47 Kun on kyse tavaramerkkien kaltaisesta alasta, johon TRIPS-sopimusta sovelletaan ja jota koskevia säännöksiä yhteisö on jo antanut, edellä mainitussa asiassa Hermès annetusta tuomiosta ja etenkin sen 28 kohdasta käy ilmi, että päätäessään turvaamistoimista tällaista alaa koskevien oikeuksien suojaamiseksi jäsenvaltioiden lainkäyttöelinten on yhteisön oikeuden mukaan sovellettava kansallisia säännöksiään TRIPS-sopimuksen 50 artiklan sanamuotoa ja tarkoitusta mahdollisimman tarkasti noudattaen.

48 Kun sen sijaan on kyse alasta, josta yhteisö ei ole vielä antanut säännöksiä ja joka siis kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan, teollis- ja tekijänoikeuksien suojaaminen ja lainkäyttöelinten tätä varten toteuttamat toimenpiteet eivät kuulu yhteisön oikeuden soveltamisalaan. Yhteisön oikeudessa ei näin ollen määrätä eikä suljeta pois sitä, että tietyn jäsenvaltion oikeusjärjestyksessä tunnustettaisiin yksityisille oikeus vedota suoraan TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 6 kohtaan sisältyvään oikeusnormiin tai että tuomioistuimella olisi velvollisuus soveltaa tällaista normia viran puolesta.

49 Asian C-392/98 toiseen ja asian C-300/98 ainoaan kysymykseen on siten vastattava seuraavasti:

— kun on kyse alasta, johon TRIPS-sopimusta sovelletaan ja jota koskevia säännöksiä yhteisö on jo antanut, edellä mainitussa asiassa Hermès annetusta tuomiosta ja etenkin sen 28 kohdasta käy ilmi, että päättäessään turvaamistoimista tällaista alaa koskevien oikeuksien suojaamiseksi jäsenvaltioiden lainkäyttöelinten on yhteisön oikeuden mukaan sovellettava kansallisia säännöksiään TRIPS-sopimuksen 50 artiklan sanamuotoa ja tarkoitusta mahdollisimman tarkasti noudattaen.

— kun on kyse alasta, jota koskevia säännöksiä yhteisö ei ole vielä antanut ja joka siis kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan, teollis- ja tekijänoikeuksien suojaaminen ja lainkäyttöelinten tätä varten toteuttamat toimenpiteet eivät kuulu yhteisön oikeuden soveltamisalaan. Yhteisön oikeudessa ei tällöin määrätä eikä suljeta pois sitä, että tietyn jäsenvaltion oikeusjärjestyksessä tunnustettaisiin yksityisille oikeus vedota suoraan TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 6 kohtaan sisältyvään oikeusnormiin tai että tuomioistuimella olisi velvollisuus soveltaa tällaista normia viran puolesta.

Ilmaisun ”teollis- tai tekijänoikeus” tulkinta

- 50 Asian C-392/98 kolmannella kysymyksellä on tarkoitus selvittää, onko TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna ”teollis- tai tekijänoikeutena” pidettävä oikeutta nostaa sopimusenulloista vahingonkorvausvastuuta ja erityisesti vilpillistä kilpailua koskevien yleisten kansallisten oikeussääntöjen nojalla tuomioistuimessa kanne teollismallin suojaamiseksi jäljittelyltä.
- 51 Näin muotoiltuna kysymys sisältää kaksi eri osaa. On ensinnäkin selvítettävä, kuuluuko pääasiassa kyseessä olevan kaltainen teollismalli TRIPS-sopimuksen soveltamisalaan. Jos näin on, seuraavaksi on selvítettävä, onko oikeus nostaa tuomioistuimessa kanne sopimusenulloista vahingonkorvausvastuuta koskevien yleisten kansallisten oikeussääntöjen perusteella, jollaisiin on vedottu nyt käsiteltävässä asiassa, jotta tietty malli saisi suojaa jäljittelyltä, TRIPS-sopimuksen 50 artiklassa tarkoitettu teollis- ja tekijänoikeus.
- 52 Kysymyksen ensimmäisen osan yhteydessä ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin on perustellusti todennut, että TRIPS-sopimuksen 1 artiklan 2 kohdan mukaan 50 artiklassa käytetty ilmaisu ”teollis- tai tekijänoikeus” tarkoittaa kaikkia teollis- ja tekijänoikeuksia, joista määrätään sopimuksen II osan 1—7 luvussa. Sopimuksen 4 luku koskee teollismalleja.
- 53 TRIPS-sopimuksen 25 artiklassa määritellään edellytykset, joiden on täytyttävä, jotta teollismalli saa sopimuksen nojalla suojaa. Sopimuksen 26 artiklassa määrätään suojan luonteesta, mahdollisista poikkeuksista ja suoja-ajan pituudesta.
- 54 Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen tehtävänä on arvioida, täyttääkö pääasiassa kyseessä oleva teollismalli TRIPS-sopimuksen 25 artiklassa tarkoitettut edellytykset.

55 Kysymyksen toisesta osasta voidaan todeta, että TRIPS-sopimuksessa ei nimenomaisesti määritellä sitä, mitä sopimuksessa käytetty ilmaisu ”teollis- tai tekijänoikeus” pitää sisällään. On näin ollen tarpeen tulkita kyseistä, sekä sopimuksen johdanto- että määräysosassa useita kertoja käytettyä ilmaisua tekstiyhteydessään sekä sopimuksen tarkoituksen ja päämäärän valossa.

56 TRIPS-sopimuksen johdanto-osan ensimmäisen kappaleen mukaan sopimuksen avulla on tarkoitus ”vähentää kansainvälisen kaupan häiriöitä ja esteitä, ottaa huomioon [tarve] edistää teollis- ja tekijänoikeuksien tehokasta ja riittävää suojelua sekä varmistaa, että teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanoa koskevat toimenpiteet ja menettelytavat eivät itsessään muodostu asianmukaisen kaupan esteeksi”. Johdanto-osan toisessa kappaleessa sopimuspuolet tunnustavat uusien sääntöjen ja käyttäytymissääntöjen tarpeen, joka koskee

” — —

b) kauppaan liittyvien teollis- ja tekijänoikeuksien saatavuutta, laajuutta ja käyttöä koskevia riittäviä vaatimuksia ja periaatteita;

c) kauppaan liittyvien teollis- ja tekijänoikeuksien tehokasta ja tarkoituksenmukaista täytäntöönpanoa koskevia määräyksiä, ottaen huomioon erot kansallisten oikeusjärjestysten välillä;

— — ”.

- 57 TRIPS-sopimuksen johdanto-osan kolmannessa ja neljännessä kappaleessa sopimuspuolet tunnustavat ”tuotevääreännösten kansainvälistä kauppaa koskevan monenkeskisen periaatteiden, sääntöjen ja käyttäytymissääntöjen järjestelmän tarpeen” ja sen, että ”teollis- ja tekijänoikeudet ovat yksityisoikeudellisia oikeuksia”.
- 58 TRIPS-sopimuksen 1 artikla koskee ”velvoitteiden luonnetta ja soveltamisalaa”, ja sen 1 kohdan mukaan jäsenet voivat vapaasti valita tarkoituksenmukaiset keinot sopimuksen määräysten sisällyttämiseksi omiin oikeusjärjestyksiinsä ja omaan oikeuskäytäntöönsä.
- 59 TRIPS-sopimuksen 62 artiklan, joka on samalla sopimuksen IV osa (”Teollis- ja tekijänoikeuksien hankinta ja voimassapito sekä niihin liittyvät osapuolten väliset prosessit”), 1 ja 2 kohdassa määrätään, että sopimuspuolet voivat vaatia teollis- ja tekijänoikeuksien hankinnan ja ylläpitämisen ehtona kohtuullisiksi katsottavien menettelymuotojen ja muodollisuuksien, mukaan lukien oikeuksen myöntämisen- ja rekisteröintimenettelyt, noudattamista. Tällaiset menettelymuodot eivät kuitenkaan ole ehdottomana edellytyksenä teollis- tai tekijänoikeuksien hankinnalle ja ylläpitämiselle TRIPS-sopimuksen mukaisesti.
- 60 Edellä mainittujen määräysten perusteella TRIPS-sopimuksessa jätetään sopimuspuolten tehtäväksi määrittää yksityiskohtaisesti oikeusjärjestystensä ja erityisesti yksityisoikeuden alaa koskevien sääntelyjensä mukaisesti ne edut, joita suojataan TRIPS-sopimuksen mukaisina ”teollis- ja tekijänoikeuksina”, sekä se, minkälaista menettelyä näiden etujen suojaamiseen sovelletaan, kunhan suojaaminen on tehokasta, jotta muun muassa estetään tuotevääreännösten kauppa, ja kunhan tämä ei johda kansainvälisen kaupan vinoutumiseen tai esteisiin.

- 61 Teollismallin jäljitelmän myynnin kieltämiseksi tuomioistuimessa nostettu kanne voi kyllä palvella tuotevääreännösten kaupan ehkäisemistä, mutta toisaalta se voi myös rajoittaa kansainvälistä kauppaa.
- 62 Oikeutta nostaa sopimuksenulkoista vahingonkorvausvastuuta ja erityisesti villipillistä kilpailua koskevien yleisten kansallisten oikeussääntöjen nojalla tuomioistuimessa kanne teollismallin suojaamiseksi jäljittelyltä voidaan näin ollen pitää TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna ”teollis- tai tekijänoikeutena”.
- 63 Edellä esitetyn perusteella asian C-392/98 yhteydessä esitettyyn kolmanteen kysymykseen on vastattava, että TRIPS-sopimuksen 50 artiklassa jätetään sopimuspuolten tehtäväksi määrittää yksityiskohtaisesti oikeusjärjestystensä ja erityisesti yksityisoikeuden alaa koskevien sääntelyjensä mukaisesti, voidaanko oikeutta nostaa sopimuksenulkoista vahingonkorvausvastuuta ja erityisesti villipillistä kilpailua koskevien yleisten kansallisten oikeussääntöjen nojalla tuomioistuimessa kanne teollismallin suojaamiseksi jäljittelyltä pitää TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna ”teollis- tai tekijänoikeutena”.

Oikeudenkäyntikulut

- 64 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Alankomaiden, Tanskan, Ranskan, Portugalin ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksille ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhagen 25.6.1998 tekemällään välipäätöksellä ja Hoge Raad der Nederlandenin 30.10.1998 tekemällään välipäätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

- 1) Yhteisöjen tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu EY:n perustamissopimuksen ja erityisesti sen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla, on toimivaltainen tulkitsemaan Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen liitteessä 1 C olevan teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehdyn sopimuksen (TRIPS-sopimus), joka on hyväksytty yhteisön puolesta yhteisön toimivaltaan kuuluvien asioiden osalta 22 päivänä joulukuuta 1994 tehdyllä neuvoston päätöksellä 94/800/EY, 50 artiklaa, kun jäsenvaltioiden lainkäyttöelimet päättävät turvaamistoimista sellaisten teollis- ja tekijänoikeuksen suojaamiseksi, jotka kuuluvat TRIPS-sopimuksen soveltamisalaan.
- 2) Kun on kyse alasta, johon TRIPS-sopimusta sovelletaan ja jota koskevia säännöksiä yhteisö on jo antanut, päättäessään turvaamistoimista tällaista alaa koskevien oikeuksien suojaamiseksi jäsenvaltioiden lainkäyttöelinten on yhteisön oikeuden mukaan sovellettava kansallisia säännöksiään TRIPS-sopimuksen 50 artiklan sanamuotoa ja tarkoitusta mahdollisimman tarkasti noudattaen.

- 3) Kun on kyse alasta, jota koskevia säännöksiä yhteisö ei ole vielä antanut ja joka siis kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan, teollis- ja tekijänoikeuksien suojaaminen ja lainkäyttöelinten tätä varten toteuttamat toimenpiteet eivät kuulu yhteisön oikeuden soveltamisalaan. Yhteisön oikeudessa ei tällöin määrätä eikä suljeta pois sitä, että tietyn jäsenvaltion oikeusjärjestyksessä tunnustettaisiin yksityisille oikeus vedota suoraan TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 6 kohtaan sisältyvään oikeusnormiin tai että tuomioistuimella olisi velvollisuus soveltaa tällaista normia viran puolesta.
- 4) TRIPS-sopimuksen 50 artiklassa jätetään sopimuspuolten tehtäväksi määrittää yksityiskohtaisesti oikeusjärjestystensä ja erityisesti yksityisoikeuden alaa koskevien sääntelyjensä mukaisesti, voidaanko oikeutta nostaa sopimuksenulkoista vahingonkorvausvastuuta ja erityisesti vilpillistä kilpailua koskevien yleisten kansallisten oikeussääntöjen nojalla tuomioistuimessa kanne teollismallin suojaamiseksi jäljittelyltä pitää TRIPS-sopimuksen 50 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna ”teollis- tai tekijänoikeutena”.

Rodríguez Iglesias	Gulmann	La Pergola
Wathelet	Skouris	Edward
Puissochet	Jann	Sevón
Schintgen	Macken	

Julistettiin Luxemburgissa 14 päivänä joulukuuta 2000.

R. Grass

kirjaaja

G. C. Rodríguez Iglesias

presidentti